

Obsah

Úvod	9
Metodologie	9
1. Přírodovědné vzdělávání	11
1.1 Přírodovědné vzdělávání včera a dnes.....	11
1.2 Přírodovědná gramotnost.....	16
2. Vývojové teorie – učení závisí na věku	21
2.1 Piagetovy čtyři základní vývojové etapy	21
2.2 Vygotského vývojová období.....	25
2.3 Aplikace poznatků vývojových teorií.....	26
2.3.1 Spirálové osnování učiva.....	26
2.3.2 Optimální období pro učení	27
2.3.3 Zóna nejbližšího vývoje	27
2.3.4 Montessori pedagogika	29
2.3.5 Responsibilita.....	30
2.3.6 Vliv na socializaci a vytváření morálního úsudku.....	31
2.4 Dotazníkové šetření: Respektují učitelky MŠ vývojová specifika?.....	32
3. Teorie inteligence – učení závisí na vrozených schopnostech.....	35
3.1 Globální inteligence	35
3.2 Teorie rozličných inteligencí	35
3.3 Teorie fluidní inteligence	38
3.4 Teorie distribuované inteligence	38
4. Didaktické teorie a jejich vliv na přírodovědné vzdělávání	41
4.1 Behaviorismus.....	41
4.1.1 Stručné představení principů behaviorismu	41
4.1.2 Watson, jeho předchůdci, spolupracovníci a nástupci	44
4.1.3 Podmiňování (zpevňování).....	45
4.1.4 Význam prostředí	51
4.1.5 Didaktické pomůcky, které vycházejí z principů behaviorismu.....	52
4.1.6 Šetření: Učitelky MŠ odpovídají, co je pro děti největší odměnou	53
4.2 Strukturalismus	54
4.3 Konstruktivismus	57
4.4 Teorie didaktických situací.....	62
4.5 Konektivismus.....	64
5. Neverbální komunikace a její vliv na proces učení	69
5.1 Akustická komunikace	70
5.2 Chemická komunikace	70
5.3 Dotyková komunikace	71
5.4 Vibrační komunikace.....	72

5.5	Optická komunikace	72
6.	Vztah dětí k přírodě	75
6.1	Příroda jako fenomén.....	75
6.1.1	Různé pohledy na přírodu	75
6.1.2	Výzkumné šetření: Představy předškolních dětí o přírodě.....	75
6.2	Přírodovědná inteligence	79
6.2.1	Definice přírodovědné inteligence	79
6.2.2	Charakteristiky dětí s přírodovědnou inteligencí	81
6.3	Koncepty biofilie-biofobie a environmentální senzitivity	82
6.3.1	Úvod do problematiky: láska k přírodě / strach z přírody.....	82
6.3.2	Environmentální senzitivita	82
6.3.3	Výzkum: Sebehodnocení předškolních dětí na kontinuu biofobie - biofilie..	83
6.3.4	Prožívání strachu žáků základní školy	84
6.3.5	Strach z přírody a živých systémů	84
6.4	Odcizování přírodě	85
6.4.1	Fenomén odcizování přírodě	85
6.4.2	Dotazníkové šetření: Proměny žáků prvního stupně ZŠ.....	85
6.4.3	Vliv zážitků na vztah k přírodě	87
6.5	Zelené terapie.....	87
6.6	Různé podoby vztahu dítěte či žáka k přírodě	89
6.6.1	Děti a žáci mají různý vztah k přírodě a jejím součástí.....	89
6.6.2	Výzkumné šetření: Můj oblíbený strom.....	89
6.7	Příroda v roli učitele.....	94
6.7.1	Koncept Třetí učitel.....	94
6.7.2	Koncept Informální vzdělávání	94
7.	Environmentální vzdělávání.....	97
7.1	Environmentální výchova v předškolním vzdělávání	97
7.2	Environmentální výchova na prvním stupni ZŠ.....	101
8.	Didaktické přístupy vhodné pro přírodovědné vzdělávání v předškolním a v mladším školním věku	105
8.1	Využívání rozličných inteligencí	105
8.2	Všemi smysly	105
8.2.1	Poznáváme svět očima	105
8.2.2	Poznáváme svět sluchem.....	107
8.2.3	Poznáváme svět hmatem.....	108
8.2.4	Poznáváme svět čichem.....	109
8.2.5	Poznáváme svět chutí	110
8.3	Kladení dobrých otázek.....	111
8.4	Vzdělávání založené na vztahu k místu.....	115
8.5	Narativní metoda.....	116
8.6	Heuristické metody	118
8.6.1	Metoda učení objevováním.....	119
8.6.2	Badatelsky orientované učení.....	119

8.6.3	Metoda řešení problémů	120
8.6.4	Metoda projektová (řešení projektů)	121
8.7	Vzdělávání za pomoci živočichů	123
8.8	Exkurze	123
8.9	Zakládání sbírek	125
8.10	Využití školní zahrady	126
8.11	Práce s modely	129
8.12	Skupinové a kooperativní zaměstnání a vyučování	133
8.13	Práce s přírodním materiálem	134
8.14	Hraní her	138
8.15	Stále venku	139
8.15.1	Venkovní činnosti v mateřských školách	139
8.15.2	Vyučování venku na prvním stupni základních škol	140
9.	Didaktické prostředky – stručné shrnutí	143
9.1	Skutečné předměty a živé organismy	143
9.2	Modely	144
9.3	Zobrazení	144
9.4	Projekce	145
9.5	Zvukové pomůcky	145
9.6	Dotykové pomůcky	146
9.7	Literární pomůcky	146
9.8	Hry	148
9.9	Programy, vyučovací automaty, aplikace na tablety, iPad, iPhone	149
9.10	Přístroje	150
10.	Didaktické zásady pro přírodovědné vyučování pro předškolní děti a žáky prvního stupně	151
10.1	Zásada výchovného a dílčího vzdělávacího působení	151
10.2	Zásada vědeckosti	151
10.3	Zásada přiměřenosti	152
10.4	Zásada srozumitelnosti	153
10.5	Zásada správné komunikace, včetně neverbální	154
10.6	Zásada individuálního přístupu	154
10.7	Zásada názornosti	155
10.8	Zásada poskytování podnětů pro všechny smysly	155
10.9	Zásada využívání prostředí	156
10.10	Zásada těsného propojení se životem	156
10.11	Zásada aktivity	157
10.12	Zásada bezprostřední zpětné vazby	158
10.13	Zásada posloupnosti	158
10.14	Zásada systematičnosti	159
10.15	Zásada komplexního rozvoje	159
10.16	Zásada trvalosti	159
10.17	Zásada opakování	160
10.18	Zásada neporovnávání	160

10.19 Zásada hygieny a bezpečnosti, a to včetně emocionální.....	160
11. Speciální cíle přírodovědného vzdělávání	163
12. Závěrem	165
Literatura	169
Rejstřík věcný	181
Rejstřík jmenný.....	187